

حافظا در کنج فقر و خلوت شب‌های تار

تا بود وردت دعا و درس قرآن غم مخور

مؤمن واقعاً کیست؟

علی سراج
دبیر دینی و قرآن شهرستان ساری

به نظر شما، منظور از ایمان در آیه ۱۹ سوره اسراء چه نوع ایمانی است؟

و من اراد الاخره و سعی لها سعیها و هو مؤمن فاولئك كان سعیهم مشكوراً

۱. جملهٔ حالیه، معانی و مفاهیم ادبی بسیاری دارد. یکی از این معانی، به‌ویژگی‌های جملهٔ حالیه برمی‌گردد؛ یعنی احتمال عدم در آن می‌رود. در خصوص این جملهٔ شریفه باید گفت، طلب آخرت و تلاش و جهد در این مسیر، در همه حال و احوال باید با ایمان توأم باشد. به روشنی باید گفت، ایمان تا آخرین مرحله، همراه شخصی که طالب آخرت است، باید از اعتقاد و اعتماد قلبی او ناشی باشد و صرفاً لحظه‌ای نیست و هر لحظهٔ آن مورد آزمون قرار می‌گیرد. از طرف دیگر، حصول این شرط به همهٔ حالات و زمان‌های شخص طالب منوط است. یعنی صرف شرط لازم ایمان، کفایت از دست‌یابی به مأمن (آخرت) نمی‌کند. لذا خداوند می‌فرماید: «در حالی که مؤمن باشد»، یعنی در خواب و بیداری و گام برداشتن و در تمام حرکات و سکنات شخص طالب آخرت، ایمان باید وجود عینی در شخص داشته باشد.

۲. وجه دیگر این است که ایمان به خدا، مستلزم ایمان به نبوت و معاد نیز هست، زیرا کسی که به این سه اصل معترف نباشد، خدای سبحان او را مؤمن به خود نمی‌داند. در این باره آیات بسیاری در قرآن وجود دارد.

و اگر از آیات چشم‌پوشی کنیم، به عقیدهٔ مرحوم علامه طباطبایی (ره) در تفسیر شریف المیزان، تقیید به جملهٔ شریفهٔ «و هو مؤمن» برای افادهٔ این معنا کافی است.

۳. اگر تقلید جمله به منظور افادهٔ صحت ایمان که خود مستلزم اعتقاد به خداشناسی و راهنماشناسی است نبود، هیچ وجه از وجوه دیگری برای آن به تصور نمی‌آمد. لذا تنها تقیید به ایمان کفایت می‌کند.

۴. منظور از ایمان در این آیه، اسلام نیست، بلکه مرحلهٔ بالاتر از تسلیم است. ایمان در آیهٔ مورد نظر، عمل به ارکان و اقرار به زبان و تصدیق قلبی است. این اشارت را با یک آیه و یک حدیث مزین می‌کنیم و مقال را به اجمال به پایان می‌رسانیم. آیهٔ شریفهٔ «قالت الاعراب آمنّا قل لم تؤمنوا ولكن قولوا اسلمنا» [حجرات/ ۱۵].

ایمان ذو مراتب است و هرگاه با اختیار و عمل و عقل و معرفت توأم باشد، ایمان حقیقی است که مورد اشارهٔ آیهٔ مورد اشاره است.

و حدیث علوی بر این موضوع صحه می‌گذارد و اذعان دارد: «الایمان تصدیق بالقلب و اقرار باللسان و عمل بالارکان».